

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

De basis van intellectueel eigendom

Slim investeren in uw unieke positie in de markt

Een uitgave van Octrooiencentrum Nederland voor ondernemers die zich met intellectueel eigendom willen onderscheiden in hun markt

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoudsopgave

Inleiding: intellectueel eigendom	3
1 Overzicht van beschermingsvormen	4
2 Uitleg van de beschermingsvormen	6
Octrooi of patent	6
Auteursrecht	7
Merkenrecht	9
Handelsnaamrecht	11
Modelrecht	12
Bedrijfsgeheim	13
Databankenrecht	15
Geografische aanduidingen	16
Kwekersrecht	17
Chipsrecht	18
3 Intellectueel eigendom in uw businessplan	19
3.1 Licenties	19
3.2 Waardecreatie	19
3.3 Soms is investeren in intellectueel eigendomsrecht niet zinvol	20
4 Checklists voor financiering	21
4.1 Checklist voor een sterke pitch bij uw investeerders	21
4.2 Checklist voor een sterke IP-portfolio	21
4.3 Checklist om intellectueel eigendom in uw bedrijfsvoering te verwerken	22
4.4 Checklist voor Freedom to Operate	23
5 Termen, organisaties en databanken op alfabetische volgorde	24
Contact met Octrooiencentrum Nederland	26

Inleiding: intellectueel eigendom

U ontwikkelt een nieuw product en overweegt om dit beschermen tegen namaak. Of u wilt weten hoe u slim kunt omgaan met beschermde uitvindingen van anderen. Dan krijgt u te maken met intellectueel eigendom.

Met intellectueel eigendomsrechten kunt u een creatie, uitvinding of informatie beschermen. Van kunstwerken tot planten en van merknamen tot techniek: met intellectueel eigendomsrecht kunt u van alles beschermen. Als iemand het wil gebruiken of kopiëren, moet diegene eerst uw toestemming krijgen. U voorkomt hiermee dat anderen voordeel halen uit uw investeringen zonder dat u daaraan verdient. Daarom is intellectueel eigendom vaak ook belangrijk voor investeerders.

Vaak kunt u verschillende intellectueel eigendomsrechten met elkaar combineren. Een (uitgebreide) verzameling van intellectueel eigendom noemen we ook wel een portfolio. Investeerders spreken van een *IP-portfolio*, omdat ze intellectueel eigendom vaak Intellectual Property noemen en dat afkorten met IP.

Met intellectueel eigendomsrechten kunt u:

- exclusiviteit bereiken met een unieke positie in uw markt;
- anderen stimuleren om uw idee toe te passen onder uw voorwaarden;
- de waarde van uw onderneming verhogen in de ogen van investeerders en kopers.

Schendt een ander uw intellectuele eigendomsrechten? Dan noemen we dat *inbreuk plegen*. Meestal kunnen de betrokken partijen dit soort zaken onderling oplossen en komt het niet tot een rechtszaak.

Deze brochure legt uit wat intellectueel eigendom kan betekenen voor mkb, startups en andere ondernemingen. Daarbij is er extra aandacht voor hoe u met intellectueel eigendom de waarde van uw onderneming kunt vergroten voor investeerders. Na het lezen van deze brochure weet u:

- welke beschermingsvormen er zijn voor uw intellectueel eigendom en wat die beschermen;
- wat de meerwaarde van intellectueel eigendom is in uw businessplan;
- waar investeerders naar kijken als het gaat om intellectueel eigendom.

1 Overzicht van beschermingsvormen

Bij intellectueel eigendom is de vraag: wat beschermt u met welke beschermingsvorm? Wij hebben de beschermingsvormen op een rij gezet met voorbeelden en met mogelijke vragen over uw IP-portfolio:

Onderwerp	Beschermingsvorm	Wat is beschermd?	Voorbeelden	Mogelijke vragen over uw IP-portfolio
Techniek 	Octrooi of patent 	Technische vernieuwing van producten of processen	Allerlei uitvindingen, van machines tot paperclips en geneesmiddelen	- Op welke technische vernieuwing van het product of proces heeft u een octrooi? - In welke landen is een octrooi van kracht? - Wilt u alleen octrooi-bescherming of een combinatie met bedrijfsgeheimen?
	Bedrijfsgeheim 	Geheimgehouden techniek die economische voorsprong geeft	Knowhow, assemblage, productie-methoden, instelling van apparatuur	- Hoe zijn de maatregelen voor geheimhouding geregeld? Kunt u schending van uw bedrijfsgeheim aantonen? - Levert een combinatie met octrooien meerwaarde op bij het beschermen van technische kennis?
	Auteursrecht 	Creatieve broncode als tekst (niet de techniek achter de code)	Broncode, ook bij opensource-software	- Van wie is de code? Hoe is dat geregeld bij uitbesteding van programmeerwerk? - Is er gebruik gemaakt van open source en welke afspraken horen daarbij?
	Chipsrecht 	De topografie van halfgeleiders	Ontwerp van microchips	Heeft geregistreerd chipsrecht voor u voordelen naast technische doorontwikkeling?
Creatief werk, vormgeving, kenmerken, en namen 	Auteursrecht 	Creatief, origineel werk dat te zien, horen of anders waarneembaar is	Tekst, foto's, tekeningen, vormgeving, film, muziek	- Kunt u aantonen wanneer het werk gemaakt is en door wie? - Wie is de eigenaar bij uitbesteding van creatief werk?
	Modelrecht 	Nieuwe vormgeving met een eigen karakter (vorm, kleur of materiaalgebruik)	Behuizingen van apparaten, de vormgeving van een auto	- Is de vormgeving nieuw en heeft het een eigen karakter? - Is een gratis niet-ingeschreven Uniemodel voldoende voor 3 jaar?
	Merkenrecht 	Onderscheidende tekens	Namen en logo's voor bedrijven en producten	- Bestaat uw merk nog niet? - Zo nee; is het merk onderscheidend en niet beschrijvend voor uw producten of diensten?
	Handelsnaam 	De naam waaronder een bedrijf handel drijft, ofwel: de bedrijfsnaam	Bedrijfsnamen zoals Bakker Jansen	- Bestaat uw handelsnaam nog niet (in uw bedrijfsbranche of geografische locatie)? - Gebruikt u uw handelsnaam aantoonbaar voor handelsnaambescherming?
	Oorsprongsbenaming, geografische aanduiding en traditionele specialiteit 	Benamingen van streekproducten	Champagne, feta, Gouda Holland (kaas)	- Is het product streek-gebonden? - Is het product op traditionele of ambachtelijke wijze gemaakt? - Biedt de exclusieve reputatie van de naam of regio een grote meerwaarde?

Onderwerp	Beschermingsvorm	Wat is beschermd?	Voorbeelden	Mogelijke vragen over uw IP-portfolio
(Verzameling van) gegevens en informatie 	Bedrijfsgeheim 	Geheimgehouden informatie die economische voorsprong geeft	Leveranciers, klantgegevens, transportroutes	• Welke maatregelen heeft u genomen om onrechtmatig handelen aan te tonen als anderen uw gegevens stelen? • Hoe is de vastlegging geregeld van knowhow en geheime kennis?
	Databankenrecht 	Gegevens in databanken	Databanken met gegevens over huizen of auto's	• Is er flink geïnvesteerd in de databank zelf? Is dit geen bijproduct? • Heeft de investeerder financieel risico gelopen? • Is beperkte toegang tot de data mogelijk?
Planten 	Kwekersrecht 	Teeltmateriaal van plantenrassen	Bloemen, bomen, groente	• Is het teeltmateriaal te onderscheiden van andere zaden of rassen? • Behoudt het ras na vermeerderingen zijn eigenschappen?

2 Uitleg van de beschermingsvormen

Met intellectueel eigendomsrechten beschermt u alleen specifieke eigenschappen van uw idee of uitvinding. Voor elk type product, ontwikkeling of uitvinding bestaat er een apart recht met eigen regels. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de verschillende beschermingsvormen. Voor elke beschermingsvorm vindt u eerst een overzicht waarin kort informatie staat. Daarna geven we verdere uitleg en tips. Meer informatie staat ook op de website [Create, Protect & Benefit](#).

	Octrooi of patent voor technische uitvindingen
Waarvan wordt u eigenaar	Technische vernieuwing van producten of processen.
Hoe te krijgen	Octrooirecht vraagt u aan, in Nederland bij Octrooiencentrum Nederland.
Tijdsduur	Een octrooi is maximaal twintig jaar van kracht. Als u stopt met taksen betalen voor uw octrooi of als het nietig wordt verklaard in een rechtszaak, stopt het octrooirecht.
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 220 in Nederland. Maar wij raden aan om een octrooigemachtigde in te schakelen voor een sterke octrooiaanvraag. Zie www.octrooigemachtigde.nl .
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Tussen € 5.000 tot € 10.000 in Nederland. Internationaal lopen de kosten sterk op in de tijd. De kosten zijn duizenden euro's per internationale procedure en vervolgens ook per land.
Meer informatie	• De brochure Ondernemen met octrooien van Octrooiencentrum Nederland. • De website van Octrooiencentrum Nederland. • De brochure Jouw digitale innovatie als het gaat om software en digitale innovatie.

De termen octrooi en patent worden vaak door elkaar gebruikt, want beide termen betekenen hetzelfde. Een octrooi vraagt u aan voor een uitvinding; een technische oplossing voor een technisch probleem. Het gaat hierbij dus om een technische vernieuwing van producten of processen. Met een octrooi kunt u een ander verbieden om een uitvinding na te maken, te verkopen, of er iets anders bedrijfsmatig mee te doen. Daar staat tegenover dat een octrooiaanvraag achttien maanden na de indieningsdatum wordt gepubliceerd, zodat uw uitvinding niet meer geheim is.

Voor een sterk octrooi voldoet uw uitvinding aan drie eisen:

- **Nieuwheid:** uw uitvinding mag voor de octrooiaanvraag nergens ter wereld openbaar bekendgemaakt zijn, ook niet door uzelf.
- **Inventiviteit:** uw uitvinding mag voor een vakman niet voor de hand liggen.
- **Industriële toepasbaarheid:** uw uitvinding is een technische verbetering van een product of proces, die een vakman in de praktijk kan uitvoeren zoals in het octrooi staat beschreven.

Tips voor octrooirecht

☐ 1 Maak uw techniek niet openbaar voordat uw octrooiaanvraag is ingediend

Een eis voor een octrooi is nieuwheid, dus maak uw uitvinding in elk geval niet openbaar voordat u de octrooiaanvraag heeft ingediend.

☐ 2 Kijk in octrooidatabanken en schakel gratis Octrooiencentrum Nederland in

Het is belangrijk dat u in een vroeg stadium onderzoek doet in octrooidatabanken. Zo kunt u bijvoorbeeld:

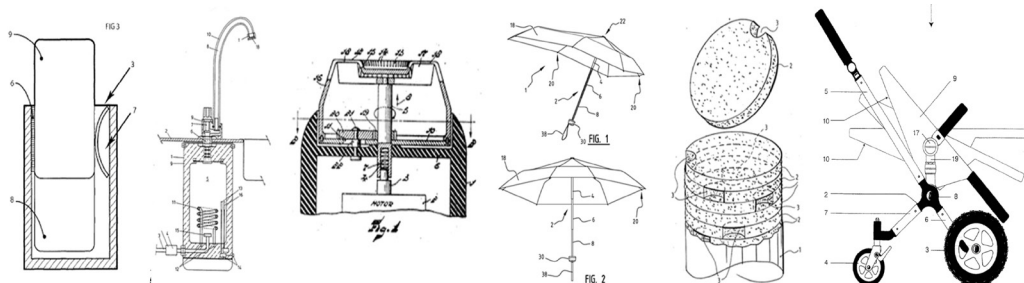
- voorkomen dat u een waardeloos octrooi aanvraagt, omdat u ziet wat anderen al eerder bedacht hebben.
- voorkomen dat u onnodig veel uitgeeft aan onderzoek en ontwikkeling. Misschien kunt u zich laten inspireren door bestaande octrooien of kunt u toestemming vragen om een bestaande uitvinding te gebruiken.
- inzicht krijgen in de stand van de techniek.
- verkennen wie interesse kan hebben in uw techniek, omdat u ziet welke partijen zich met die techniek bezighouden.

[Octrooiencentrum Nederland](#) helpt u gratis op weg om in de octrooidatabanken te zoeken met zowel zoektermen als octrooi Klassen. Wilt u de claims in een octrooi beter begrijpen? Dan kunt u een [octrooigemachtigde](#) raadplegen.

☐ 3 Bedenk van tevoren in welke landen u octrooi wilt aanvragen

Vraagt u een octrooi in Nederland aan? Dan heeft u maximaal een jaar de tijd om te beslissen of u dezelfde aanvraag ook in andere landen wilt indienen. Voor de buitenlandse aanvraag geldt dan dezelfde datum als van uw eerste aanvraag in Nederland. Dit jaar heet het prioriteitsjaar. Een jaar gaat snel, dus bedenk al vroeg in welke landen u octrooi wilt aanvragen. Zie de [Brochure Ondernemen met octrooien](#) voor meer informatie.

Figuur 1: Tekeningen uit Nederlandse octrooien. Van links naar rechts: de Secrid-pasjeshouder, de Quooker-kraan, het Philips-scheerapparaat, de Senz-paraplu, de inkeping in beschuit en de Bugaboo-kinderwagen.

	Auteursrecht voor creatief werk met een persoonlijk stempel van de maker
Waarvan wordt u eigenaar	Originele creatieve werken die u kunt zien, horen of waarnemen en waarvan het ontwerp niet alleen is gemaakt om technisch te werken.
Aanvullende rechten	Naast het 'gewone' auteursrecht zijn er ook persoonlijkheidsrechten die de reputatie van de maker beschermen en naburige rechten voor uitvoerend kunstenaars, muziekproducenten, filmproducenten en omroeporganisaties.
Hoe te krijgen	In Nederland krijgt u automatisch auteursrecht. In andere landen is een registratie soms vereist als u een rechtszaak wilt aanspannen. Ook als registratie niet verplicht is, is het is aan te raden om de auteur en creatiedatum aan te kunnen tonen, bijvoorbeeld met een i-DEPOT of een depot bij de notaris. Dit kost wel geld.
Tijdsduur	In veel landen tot zeventig jaar na de dood van de maker.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Gratis
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Meestal niet nodig.
Informatie	• De website auteursrecht.nl, ook voor persoonlijkheidsrechten en naburig recht. • Voor auteursrecht op software is er de brochure 'Jouw digitale innovatie'.

Auteursrecht beschermt werken van letterkunde, wetenschap of kunst. Dat is behoorlijk breed, want kindertekeningen en de broncode van software vallen er bijvoorbeeld ook onder. Met auteursrecht beschermt u creatieve werken die origineel zijn. Dat betekent dat ze een eigen oorspronkelijk karakter hebben en het persoonlijk stempel van de maker dragen. Verder moet een werk zintuigelijk waarneembaar zijn: het moet bijvoorbeeld te horen of te zien of te lezen zijn. En het werk moet niet alleen gemaakt zijn om technisch te werken, want daar is het octrooirecht voor bedoeld. Auteursrecht beschermt niet de technische oplossingen uit tekeningen, of algemene concepten, zoals een ontwerpstijl. Juist de creatieve uitwerking of uitvoering is belangrijk. Voorbeelden waarop auteursrecht kan rusten:

- tekst (boeken, brochures, maar ook de broncode van software);
- beeld (tekening, foto, grafische vormgeving);
- film en muziek;
- sculpturen en bouwwerken;
- creatieve productvormgeving of design.

In veel landen krijgt de maker auteursrecht tot zeventig jaar na overlijden. Alleen de maker van het werk heeft het recht om het openbaar te maken en er meerdere exemplaren van te maken. In Nederland krijgt de maker automatisch auteursrecht zodra het werk gemaakt is. U hoeft in Nederland het auteursrecht niet te registreren, maar in het buitenland soms wel. De bescherming geldt in principe wereldwijd, maar elk land kan eigen regels toepassen.

Persoonlijkheidsrechten zijn gebaseerd op de persoonlijke band tussen de maker en zijn of haar werk. De maker kan zich bijvoorbeeld verzetten als zijn werk door anderen wordt verminkt of aangetast. Persoonlijkheidsrechten kunt u niet overdragen, ook als de gebruiksrechten op een werk aan een ander zijn overgedragen. U kunt wel afstand doen van een deel van de persoonlijkheidsrechten.

Naburige rechten beschermen de vertolking van een werk door een uitvoerend kunstenaar en de inspanningen en prestaties van muziekproducenten, filmproducenten en omroeporganisaties. Denk bij uitvoerend kunstenaars aan: zangers, muzikanten, filmmakers, acteurs, dansers, cabaretiërs en circusartiesten. Een muzikant die eigen composities uitvoert, krijgt zowel het auteursrecht als de naburige rechten. Voor naburige rechten is geen registratie nodig. De meeste naburige rechten duren 50 jaar. Voor musici en muziekproducenten duurt de bescherming 70 jaar na het uitkomen van de opname.

Tips voor Auteursrecht

☐ 1 Leg een datum vast

In veel landen is geen officiële registratie voor auteursrecht. Om het later te kunnen handhaven, moet u kunnen bewijzen wie de maker is en wanneer het werk is gemaakt. Hiervoor kunt u gebruik maken van een datumregistratie, bijvoorbeeld bij een notaris of via een online depot, zoals het [i-DEPOT](#). Voor software zijn versiebeheersystemen zoals [GitHub](#) handig, vooral bij een samenwerking. Een dergelijke datumregistratie geeft u geen intellectueel eigendomsrecht, maar legt u er wel de datum mee vast waarop u een document in uw bezit had.

☐ 2 Maak afspraken bij uitbesteding van creatief werk

Besteedt u de ontwikkeling van creatief werk uit aan andere partijen? Die andere partijen krijgen dan automatisch de auteursrechten. Ook als u de opdracht gegeven heeft en ervoor betaald heeft. Bij freelancers komt het recht dus toe aan de freelancer, behalve als in een contract iets anders is afgesproken. Auteursrechten kunnen worden overgedragen of in licentie gegeven. Daarnaast zijn creaties vaak door meerdere personen tegelijk gemaakt, of wordt er voortgebouwd op het werk van anderen. Dan is er sprake van gezamenlijk auteursrecht op het hele werk, maar er kan ook afzonderlijk auteursrecht gelden voor elke maker voor het eigen deel van het werk.

☐ 3 Maak gebruik van Creative Commons-licenties

Met een Creative Commons-licentie behoudt de maker auteursrechten, maar geeft anderen toestemming om het werk te verspreiden of eventueel te bewerken. Op [creativecommons.nl](#) of [creativecommons.org](#) leest u hier meer over.

☐ 4 Houd bij welke opensourcesoftware u gebruikt tegen welke voorwaarden

Opensourcesoftware is auteursrechtelijk beschermd. Licenties stellen vaak voorwaarden, zoals het noemen van de auteur of het markeren van wijzigingen in de broncode. De licentienemer moet vaak de bewerkte broncode ter beschikking stellen voor anderen. Meer informatie staat in de brochure [Jouw digitale innovatie](#).

	Merkenrecht voor onderscheidende tekens
Waarvan wordt u eigenaar	Onderscheidende tekens (bijvoorbeeld een naam of logo) waaronder u uw producten en diensten aanbiedt.
Hoe te krijgen	In de Benelux registreert u uw merk bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BOIP).
Tijdsduur	Tien jaar, onbeperkt steeds met tien jaar te verlengen.
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 244 in de Benelux. Een verlenging van tien jaar kost € 263. De kosten zijn afhankelijk van bijvoorbeeld het aantal klassen van producten en diensten waarop uw merk van toepassing is.
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Indicatief: ongeveer € 800 voor de Benelux of € 2.000 tot € 3.000 voor Europa.
Informatie	• Voor de Benelux staat meer informatie over merkenrecht op boip.int. • Uitleg over het Uniemerken en het internationale merkstaat op de website van BOIP. • Voor de EU staat meer informatie over merkenrecht op europa.eu. • Voor internationaal merkenrecht staat meer informatie op wipo.org. • De internationale merkendatabank TMview: tmdn.org. • Juristen gespecialiseerd in intellectueel eigendom vindt u onder andere via bmm.nl.

Onderscheidende tekens voor uw producten en diensten kunt u beschermen als merk. Met een merk krijgt u het alleenrecht op bijvoorbeeld uw bedrijfsnaam of logo. Alleen u kunt dan die naam of dat logo gebruiken voor de producten of diensten waarvoor u het merk hebt aangevraagd. Deze bescherming geldt in het gehele gebied waarvoor u de registratie heeft, bijvoorbeeld de Benelux. Bij merken draait het om verwarringsgevaar. Het merkenrecht beschermt dus meer dan alleen de exacte spelling van de merknaam of een exacte kopie van het logo.

Er zijn verschillende soorten merken:

- woordmerken, zoals namen van bedrijven of producten;
- beeldmerken (denk aan logo's);
- vormen, zoals het Coca-Colaflesje;
- patronen, zoals de ruiten van Burberry;
- kleuren, bijvoorbeeld het blauw van de Campingaz gastanken;
- verschillende multimedia, zoals geluid, een filmpje, een hologram of een animatie;
- slagzinnen, bijvoorbeeld: 'Leuker kunnen we 't niet maken. Wel makkelijker.'

Let op: het [GVR-slagzinnenregister](#) geeft geen juridische bescherming.

Een merknaam mag geen beschrijving geven van uw product. Apple kan dus niet worden beschermd als merknaam voor appels, maar wel voor computers. Voor veel ondernemers is dit lastig: een beschrijvende naam voor producten en diensten levert namelijk snelle herkenning op bij klanten.

U moet het merk binnen vijf jaar na registratie gebruiken. U kunt dus beter geen merken registreren als u daar niet binnen vijf jaar iets mee onderneemt. Doet u er na vijf jaar te weinig mee? Dan kunt u een bestaand merk verliezen.

Naast individuele merken voor producten of diensten van een onderneming zijn er ook **collectieve merken** en **certificeringsmerken**. Een collectief merk geeft aan dat de producten of diensten komen van leden van een bepaalde vereniging. De vereniging bezit het merk, en de leden mogen het gebruiken. Voorbeelden van collectieve merken zijn BOVAG, Keurslager en erkende verhuizers. Een certificeringsmerk garandeert dat producten of diensten aan bepaalde kenmerken voldoen, bijvoorbeeld aan kwaliteitseisen. Iedereen kan houder van een certificeringsmerk zijn, op voorwaarde dat de houder niet zelf dergelijke producten of diensten levert. Bekende certificeringsmerken zijn het Politiekeurmerk Veilig Wonen, Max Havelaar en De Echte bakker.

Tips voor merken

☐ 1 Naam bedenken? Check het merkenregister, handelsregister en domeinnamen

Overweegt u een naam voor uw bedrijf of product? Dan is het verstandig om te weten [of de naam vrij is](#) zodat u geen inbreuk maakt op de rechten van anderen. Check daarom in een vroeg stadium het merkenregister, handelsregister en domeinnaamregister en vergeet niet ook online te zoeken (Google):

- **Merkenregister:** wilt u merken opzoeken of weten of een merknaam nog beschikbaar is? In het [merkenregister van BOIP](#) kunt u merken vinden in de Benelux. Een handige website voor een internationale check is [TMview](#), waar veel merkenregisters wereldwijd aan gekoppeld zijn. Zoek daarbij niet alleen op de identieke naam, maar ook op varianten.
- **Handelsregister:** een geregistreerde merknaam is iets anders dan een handelsnaam. Het handelsnaamrecht gaat gelden wanneer een bedrijf onder een bepaalde naam naar buiten treedt, ook als de naam nog niet geregistreerd is bij de Kamer van Koophandel (zie het volgende hoofdstuk).
- **Domeinnamen:** de domeinnaam voor een website gaat naar degene die de domeinnaam als eerste aanvraagt. Soms is een domeinnaam op te eisen door de eigenaar van bijvoorbeeld een bestaand merk of een bestaande handelsnaam. Informatie over nl domeinnamen staat op [www.sidn.nl](#).

☐ 2 Check of uw merk onderscheidend is

Om een merk te kunnen registreren, moet het onderscheidend zijn. Merken die onvoldoende onderscheidend zijn worden geweigerd. Dat betekent dat u de aanvraagkosten niet terug krijgt. Het is daarom verstandig om van te voren te checken of uw merk voldoende onderscheidend is. Onderscheidende merken zijn bijvoorbeeld niet beschrijvend: het merk moet méér doen dan alleen uw product of dienst beschrijven. Het merk mag bijvoorbeeld ook niet de consument misleiden en het mag niet enkel bestaan uit een aanprijzing. BOIP heeft meer informatie over de voorwaarden voor de [acceptatie en weigering van merken](#).

☐ 3 Bedenk voor welke producten en diensten u uw merk wilt registreren

U registreert een merk voor specifieke producten en diensten. Alle producten en diensten zijn onderverdeeld in 45 klassen volgens de Nice-classificatie. In klasse 1-34 staan de producten en in klasse 35-45 de diensten. Zo kan de sportclub Ajax als merk bestaan naast Ajax het schoonmaakmiddel en Ajax de brandblusser. Dat komt doordat er sprake is van andere producten en diensten, en er geen verwarring ontstaat bij het publiek.

Kies alleen de klassen waarvoor u het merk ook echt gaat gebruiken. U kunt klassen zoeken met de zoekfunctie in het online aanvraagformulier. BOIP heeft meer informatie over [merken registreren voor producten en diensten](#). Wilt u van te voren weten in welke klassen uw producten en diensten vallen, dan kunt u zoeken in [TMClass](#). Als u in het merkenregister zoekt naar merken van concurrenten kunt zien voor welke producten en diensten zij hun merken hebben geregistreerd.

☐ 4 Overweeg het gebruik van prioriteit

Naast de Benelux-registratie of nationale registratie is er ook een Europese registratie (bij het EUIPO) of een internationale registratie (bij de WIPO). Vraagt u binnen een halfjaar na uw eerste aanvraag een registratie aan voor hetzelfde merk in een van de aangesloten landen? Dan kan deze latere aanvraag dezelfde datum krijgen als de oorspronkelijke aanvraag, waardoor uw merkenrecht eerder van kracht wordt. Dit heet prioriteit of recht van voorrang.

	Handelsnaamrecht voor bedrijfsnamen in het handelsverkeer
Waarvan wordt u eigenaar	De naam waarmee uw bedrijf actief is in het economisch verkeer. Handelsnaamrecht geeft bescherming tegen namen die verwarring wekken in het geografisch gebied en in de branche waarin uw bedrijf actief is.
Hoe te krijgen	Uw handelsnaamrecht ontstaat vanzelf door actief te zijn in het economisch verkeer, bijvoorbeeld door de naam op een website en op facturen te gebruiken.
Tijdsduur	In principe oneindig, zo lang u actief blijft in het economisch verkeer.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Gratis
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Niet nodig bij het verkrijgen van het recht.
Informatie	Via de Kamer van Koophandel: kvk.nl .

Het doel van het handelsnaamrecht is verwarring tegen te gaan. Uw bedrijfsbranche en de regio spelen hierbij een rol. Voert een ander bedrijf in uw regio dezelfde handelsnaam, maar is het actief in een andere branche? Dan is de kans op verwarring klein. Dus de handelsnaam Jansen in de bouwsector mag in dezelfde stad als handelsnaam Jansen voor een bakkerij, omdat het om een andere bedrijfsbranche gaat. De handelsnaam Jansen voor een lokale bakkerij kan zowel bestaan in Groningen als Maastricht, zo lang deze bakkers niet in elkaars gebied actief zijn.

Inschrijving in het [handelsregister van de Kamer van Koophandel](#) is geen voorwaarde voor handelsnaam-bescherming. Inschrijving van een handelsnaam in het Handelsregister is wel verplicht volgens Handelsregisterwet, maar dit is dus niet voldoende voor handelsnaambescherming. Voor bescherming onder het handelsnaamrecht moet uw onderneming commercieel actief zijn in het economisch verkeer.

Een handelsnaam mag beschrijvend zijn. Hierin is handelsnaamrecht dus anders dan merkenrecht. Goed om te weten is dat beschrijvende handelsnamen over het algemeen beperktere bescherming bieden.

 Modelrecht voor creatieve vormgeving	
Waarvan wordt u eigenaar	Nieuwe vormgeving met een eigen karakter. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de vorm, de kleur of het materiaalgebruik.
Hoe te krijgen	In de Benelux registreert u het model bij BOIP. In de Benelux, de EU en de VS mag het ontwerp maximaal een jaar openbaar zijn voordat u het modelrecht aanvraagt.
Tijdsduur	In de Benelux maximaal 25 jaar; u vernieuwt het modelrecht elke vijf jaar.
Extra optie in de EU	Niet-ingeschreven Uniemodel (vanaf 1 mei 2025; daarvoor heette dit het niet-geregistreerd Gemeenschapsmodel). Dit modelrecht ontstaat niet door registratie, maar automatisch. Dat gebeurt voor een periode van drie jaar vanaf het moment dat u het model voor het eerst aan het publiek beschikbaar stelt binnen de EU.
Aanvraagkosten zonder gemachtigde of advocaat	Vanaf € 150 in de Benelux. Een verlenging voor vijf jaar kost vanaf € 102. Een aanvraag voor de EU kost ongeveer € 400.
Aanvraagkosten met gemachtigde of advocaat	Indicatie: voor de Benelux ongeveer € 400 tot € 1.200 en voor de EU € 700 tot € 2.000 voor de eerste vijf jaar.
Informatie	• Voor de Benelux: boip.int. • Voor de EU: europa.eu. • Voor internationaal modelrecht: wipo.org. • Juristen gespecialiseerd in intellectueel eigendom vindt u onder andere via bmm.nl.

Het uiterlijk van een gebruiksvoorwerp kunt u beschermen met het tekeningen- of modellenrecht (kortweg modelrecht). Onder dat uiterlijk kunnen bijvoorbeeld de vorm, de kleur of het materiaalgebruik vallen van:

- tweedimensionale tekeningen, zoals patronen op textiel of statische beelden van applicaties (bijvoorbeeld games);
- driedimensionale vormgeving. Er rust vaak modelrecht op industrieel vormgegeven producten, zoals de behuizing van een apparaat.

Met de hervorming van het modellenrecht is het naast fysieke objecten ook mogelijk om digitale objecten te beschermen. Hiermee wordt het bijvoorbeeld mogelijk om objecten in de metaverse te beschermen als model.

Er zijn twee belangrijke voorwaarden voor bescherming: het uiterlijk moet nieuw zijn en het moet een eigen karakter hebben. Een eigen karakter betekent: het model lijkt niet sterk op een model dat al bekend is. In de Benelux, de EU en de VS mag het ontwerp maximaal een jaar openbaar zijn voordat u het modelrecht aanvraagt. Dat heet de termijn van respijt. Het is verstandig om voor de aanvraag te checken of uw model [nieuw is en een eigen karakter heeft](#), want dit wordt niet getoetst. BOIP heeft ook meer informatie over de [eisen voor een modelregistratie](#).

Wordt de vormgeving alleen bepaald door de techniek? Dan kan deze niet beschermd worden met modelrecht. De technische werking valt namelijk niet onder het modelrecht, maar onder het octrooirecht. Het uiterlijk van een auto kan gestroomlijnd zijn voor de mooie, herkenbare vormgeving. Maar misschien is daar enkel voor gekozen om de aerodynamica te verbeteren. In het eerste geval kan er sprake zijn van modelrecht. In het tweede geval is er geen modelrecht mogelijk, maar kunt u eventueel een octrooi aanvragen.

Tips voor modelrecht

☐ 1 Check de modellenregisters

In het [modellenregister van BOIP](#) vindt u modellen die in de Benelux geregistreerd zijn, en die geldig waren op 1 januari 2012 of later werden geregistreerd. Een handige website voor een internationale check is [DesignView](#), waar veel modellenregisters aan gekoppeld zijn. Maar om de nieuwigheid te bepalen, is alles wat openbaar is geweest van belang.

☐ 2 Overweeg het gebruik van prioriteit

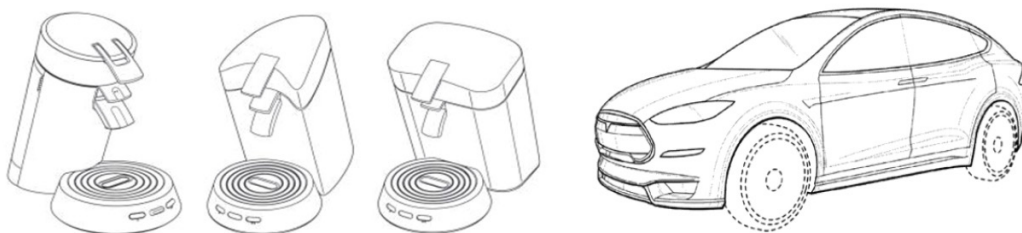
Er is niet alleen een registratie voor de Benelux of een nationale registratie. Het is ook mogelijk om een model te registreren ook voor de EU (bij het EUIPO) of om het internationaal te registreren (bij de WIPO). Vraagt u binnen een halfjaar na uw eerste aanvraag voor hetzelfde model een registratie aan in een van de aangesloten landen? Dan kan deze latere aanvraag dezelfde datum als de eerste aanvraag krijgen. Dit heet prioriteit of recht van voorrang.

☐ 3 Overweeg ook andere bescherming naast geregistreerd modelrecht

Het niet-ingeschreven Uniemodel is een type modelrecht dat niet ontstaat door registratie. Het ontstaat automatisch voor een periode van drie jaar vanaf het moment dat u het model voor het eerst aan het publiek beschikbaar stelt binnen de EU. U kunt met dit recht anderen alleen verbieden om het model zonder uw toestemming te gebruiken, als u kunt aantonen dat de ander uw model bewust heeft gekopieerd.

Gaat het om een origineel werk? Dan is in Nederland het uiterlijk in principe ook beschermd via het auteursrecht. Daarnaast kunt u bij identieke namaak de maker soms aanspreken op slaafse nabootsing. Dit is een juridische term voor het vrijwel exact kopiëren van een product, waardoor verwarring ontstaat.

Figuur 2: Voorbeelden van modelrecht met varianten van de behuizing van de Senseo Crema van Philips en een autocarrosserie van Tesla

 Bedrijfsgeheim voor geheimgehouden informatie	
Waarvan wordt u je eigenaar	Informatie waarmee een onderneming economische voorsprong heeft op concurrentie. Deze informatie is niet algemeen bekend en wordt geheimgehouden.
Hoe te krijgen	Door bedrijfsinformatie actief geheim te houden met maatregelen.
Tijdsduur	Zolang de geheimhouding plaatsvindt. Er is geen officiële registratie voor bedrijfsgeheimen en ze hebben geen tijdslimiet.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Het bedrijfsgeheim zelf kost niets, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten tijd en geld.
Kosten voor verkrijgen (met gemachtigde of advocaat)	Kosten voor geheimhoudingsmaatregelen zijn bijvoorbeeld ICT-beveiliging, opleiding van medewerkers, fysieke beveiliging en contracten.
Informatie	• Bedrijfsgeheim.nl. • De brochure Bedrijfsgeheimen bij innovatie. • De brochure Ondernemen met octrooien voor overwegingen tussen octrooien en bedrijfsgeheimen.

Een bedrijfsgeheim bestaat uit geheime bedrijfsinformatie die uw onderneming commerciële voorsprong geeft op concurrentie. Voorbeelden hiervan zijn knowhow, software, productiemethoden, procesparameters en klantgegevens. Soms levert geheimhouding u meer voordeel op dan octrooieren. Denk bijvoorbeeld aan het recept voor Coca-Cola. Bedrijfsgeheimen kunnen ook van pas komen als u (nog) niet in staat bent om intellectueel eigendom te registreren. Bijvoorbeeld om financiële redenen, of omdat de kennis nog in ontwikkeling is. Daarnaast is soms de combinatie van een octrooi en een bedrijfsgeheim mogelijk. Probeer niet alles geheim te houden, want kennis delen leidt vaak tot vernieuwing. Maar wees u bewust van kennis die u veel voorsprong en voordeel oplevert en bescherm die goed.

Wanneer kan informatie juridisch gezien worden als bedrijfsgeheim? Dan moet de informatie aan de volgende voorwaarden voldoen voor bescherming:

- de informatie is onbekend in de kringen die normaal gesproken met dit soort informatie omgaan;
- de informatie geeft commercieel voordeel en heeft handelswaarde;
- er zijn redelijke maatregelen genomen om het bedrijfsgeheim vertrouwelijk te houden.

Dit laatste punt is erg belangrijk. Het tijdig invoeren van geheimhoudingsmaatregelen is cruciaal voor het handhaven van een bedrijfsgeheim. U kunt namelijk alleen juridisch optreden als er sprake is van aantoonbaar onrechtmatig handelen, zoals:

- contractbreuk, bijvoorbeeld van een geheimhoudingsovereenkomst of Non-Disclosure Agreement (NDA);
- diefstal, spionage of het omkopen van werknemers.

Er is geen officiële registratie voor bedrijfsgeheimen. Wel kunt u uw bedrijfsgeheimen vastleggen met een datumstempel. De kluis van de notaris en het [i-DEPOT](#) zijn bijvoorbeeld wettige bewijzen. Documenteer het als uw bedrijf actief is met de informatie die valt onder uw bedrijfsgeheimen. Maatregelen voor bedrijfsgeheimen zijn bijvoorbeeld:

- fysieke beveiliging, zoals afgesloten archieven en markering van documenten;
- ICT-beveiliging, bijvoorbeeld met wachtwoorden en versleutelde bestanden;
- opleiding van medewerkers. Neem daarnaast een clause voor geheimhouding en concurrentiebeding op in arbeidscontracten;
- contracten bij geheimhouding en samenwerking met zakenpartners.

Tip voor bedrijfsgeheimen

☐ 1 Deel uw bedrijfsinformatie op in niveaus

Communiceren over uw bedrijfsinformatie gaat beter als u en uw medewerkers begrijpen wat er onder bedrijfsgeheimen valt en wat niet. Gebruik bijvoorbeeld de volgende drie niveaus:

- informatie die altijd vrij gedeeld mag worden;
- informatie die u alleen tegen voorwaarden deelt, bijvoorbeeld met samenwerking, licenties of NDA's;
- informatie die altijd geheim moet blijven, omdat het uw bedrijf een belangrijk voordeel geeft.

Naast het labelen en documenteren van de informatie, is het ook belangrijk om medewerkers hierin op te leiden.

☐ 2 Verzamel bewijs voor recht van voorgebruik bij octrooien van anderen

Zolang u uw innovaties geheimhoudt, kunnen deze geïmitatieerd worden door anderen die hetzelfde hebben uitgevonden. Vraagt een ander octrooi aan op een uitvinding, terwijl u die beschermt als bedrijfsgeheim? Dan krijgt die ander het octrooi, ook als u die uitvinding al binnen uw bedrijf toepaste voordat de ander de octrooiaanvraag indiende.

In sommige gevallen kunt u dan nog gebruikmaken van het **recht van voorgebruik**. Dit kan wel lastig zijn. Het is belangrijk dat u uw werkwijze of uitvinding goed heeft vastgelegd. Hieruit moet blijken wat de werkwijze of uitvinding is, sinds wanneer u die maakt, en hoe u die maakt (de techniek). Bij complexe vastleggingen kan het nuttig zijn om professionals in te schakelen, zoals juristen of octrooigemachtigden. Heeft u recht van voorgebruik? Dan mag u de techniek die een ander heeft geïmitatieerd toepassen. Maar dit recht geldt alleen in Nederland. Er kunnen per land verschillen zijn in de wetgeving op het recht van voorgebruik.

 Databankenrecht voor gegevens in databanken	
Waarvan wordt u eigenaar	Gegevens in databanken.
Hoe te krijgen	De producent krijgt automatisch databankenrecht als die een grote en risicovolle investering heeft gedaan bij het maken van de databank.
Tijdsduur	15 jaar vanaf aanmaak, publicatie of grote update.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Gratis, maar de databank vraagt om een grote investering waarbij de producent het financiële risico draagt.
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Meestal niet nodig.
Informatie	RVO - Databankenrecht.

Een databank is een doorzoekbare verzameling gegevens die systematisch geordend zijn. De bestanddelen zijn zelfstandige elementen die onafhankelijk van elkaar opgezocht kunnen worden. Voorbeelden zijn databanken met gegevens over huizen, boeken en vluchtgegevens. Het databankenrecht is handig in situaties waarbij anderen de gegevens uit een databank kunnen inzien. Bijvoorbeeld bij een website voor tweedehands auto's of vacatures.

Het databankenrecht krijgt u automatisch als u de databank maakt. U moet wel kunnen aantonen dat u een flinke investering heeft gedaan in de verkrijging, controle of presentatie van de inhoud. Het maken van de data telt hierin niet mee: het gaat echt om de databank zelf. Bij deze investering heeft u financieel risico gelopen als producent. Ook mag de databank geen bijproduct zijn van andere bedrijfsactiviteiten. Heeft u zo'n risicovolle financiële investering gedaan om een databank aan te maken? Dan kunt u met databankenrecht anderen verbieden om:

- een groot deel van de databank op te vragen;
- herhaaldelijk kleinere delen van de databank op te vragen;
- een groot deel van de databank te hergebruiken.

Breng herkenningstekens aan in de gegevens, zodat u het kunt aantonen als een ander uw data kopieert. Daarnaast hoeft u niet alle data toegankelijk te maken. U kunt de data ook beschermen met bedrijfsgeheimen. Heeft een ander uw data niet gekopieerd, maar rechtmatig vergelijkbare data verkregen? Dan mag diegene wel zelf een databank maken met die data.

Databankenrecht kan aanzienlijk verschillen per land, maar is voor (digitale) databanken wel vastgelegd in regels van de EU. De bescherming duurt in de EU tot vijftien jaar na voltooiing of openbaarmaking van de databank. Verandert een bestaande databank aanzienlijk met opnieuw een flinke investering? Dan gaat de periode van vijftien jaar opnieuw in. In de VS is de bescherming van databanken overigens veel beperkter.

Tip voor databankenrecht

☐ 1 Vorm een dossier van de aanmaak van uw databank

Het is belangrijk dat u het maken van uw databank goed heeft gedocumenteerd. Dit kan bijvoorbeeld met een digitale datumstempel of [i-DEPOT](#). Zorg ook dat u kunt aantonen hoeveel u heeft geïnvesteerd in uw databank.

	Geografische aanduidingen voor namen van streekproducten uit landbouw, ambacht en industrie
Waarvan wordt u eigenaar	Namen van streekproducten, gebaseerd op waar het product vandaan komt of een traditioneel recept of ambacht.
Hoe te krijgen	Registratie via Adviescommissie Geografische Aanduidingen (AGOS) en EUIPO.
Tijdsduur	Zolang de jaarlijkse controles na de registratie gedaan zijn.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Er zijn geen kosten voor het aanvragen van Europese bescherming. Als een product geregistreerd is, heeft de aanvrager wel kosten voor een jaarlijkse controle.
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Niet nodig bij het verkrijgen van het recht.
Informatie	• De Europese databank voor benaming van herkomst: Glview (tmdn.org). • Informatie van de Europese Commissie en van RVO. • Registratie voor ambachtelijke en industriële producten vindt plaats bij het EUIPO.

Streekproducten zijn bijvoorbeeld landbouwproducten, voedingsproducten of dranken. Deze producten kunnen de naam gebruiken van het gebied waar ze vandaan komen. Deze naam wordt aangevraagd door een groep bedrijven of een overkoepelend orgaan. Er zijn verschillende geografische aanduidingen:

- De Beschermde Oorsprongsbenaming (BOB): voor producten die volledig worden gemaakt, verwerkt en bereid in een bepaald gebied, volgens een vastgelegde en gecontroleerde werkwijze. Producten met een BOB zijn bijvoorbeeld Noord-Hollandse Gouda, feta, gorgonzola en Prosciutto di Parma (Parmaham).
- De Beschermde Geografische Aanduiding (BGA): voor producten die worden geproduceerd, verwerkt of bereid in een bepaald gebied. Er is een verband tussen de eigenheid of de bekendheid van het product en de plek waar het vandaan komt. Producten met een BGA zijn bijvoorbeeld Westlandse Druif, Gouda Holland, Danablu, Ardenner Ham en Schwarzwälder Schinken. Nederlandse provincies hebben een BGA voor de wijn die daar geproduceerd wordt.
- De Gegarandeerd Traditionele Specialiteit (GTS): de naam verwijst niet naar de herkomst van het product, maar naar de traditionele productsamenstelling of productiemethode. Traditioneel betekent dat het product minimaal dertig jaar hetzelfde aangeboden wordt op de EU-markt. Voorbeelden van producten met een GTS zijn de Boerenkaas, Basterdsuiker, Hollandse Nieuwe, Suikerstroop, Mozzarella, Pizza Napoletana en Jámón Serrano.
- Vanaf 1 december 2025 is er een nieuwe variant voor ambachtelijke en industriële producten: bescherming van geografische aanduidingen voor ambachtelijke en industriële producten (CIGIR). Makers moeten een verband kunnen aantonen tussen de kwaliteiten of reputatie van het specifieke product en de plek waar het wordt geproduceerd. Vanaf 1 december 2025 kunnen deze producten worden geregistreerd bij het [EUIPO](#).

	Kwekersrecht voor nieuw teeltmateriaal van plantenrassen
Waarvan wordt u eigenaar	Nieuw teeltmateriaal van plantenrassen.
Hoe te krijgen	In Nederland vraagt u kwekersrecht aan bij de Raad voor plantenrassen.
Tijdsduur	De registratie in het nationaal rassenregister duurt tien jaar. Herregistratie is mogelijk als het ras als rasecht beoordeeld is door de keuringsdienst.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	De Raad voor Plantenrassen heeft een uitgebreide tarievenlijst . De kosten kunnen oplopen tot enkele duizenden euro's.
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Niet nodig bij het verkrijgen van het recht.
Informatie	Op raadvoorplantenrassen.nl vindt u meer informatie over kwekersrecht.

Met kwekersrecht beschermt u nieuw teeltmateriaal van plantenrassen dat aan drie voorwaarden voldoet:

- onderscheidbaar van andere zaden of rassen;
- homogeen (de planten van het ras lijken onderling op elkaar);
- bestendig (na opeenvolgende vermeerderingen behoudt het ras de eigenschappen).

Daarnaast moet de naam van het zaad of ras geschikt zijn om het te identificeren. Door anderen beschermd teeltmateriaal mag u niet bedrijfsmatig gebruiken, behalve voor onderzoek voor het ontwikkelen van nieuwe rassen.

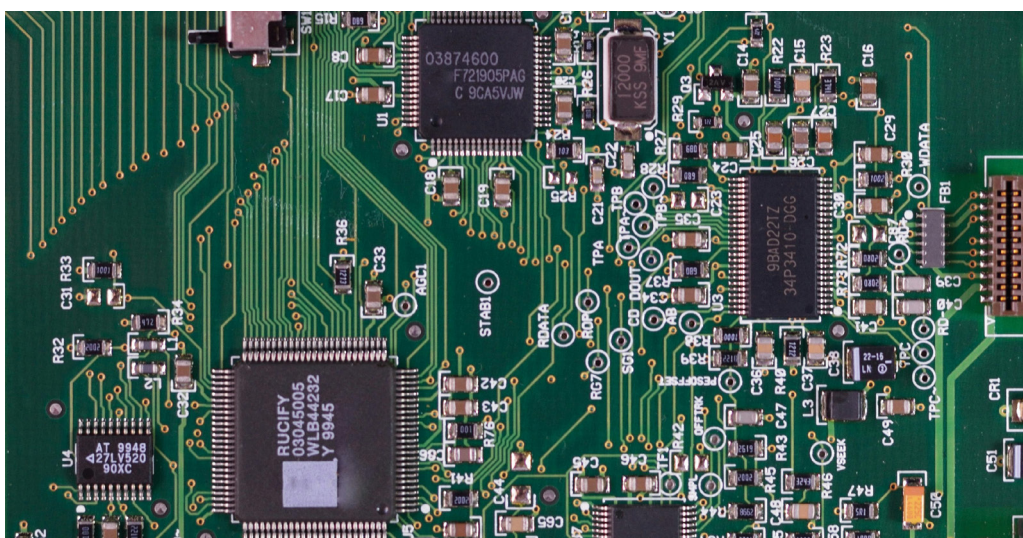

Tip voor kwekersrecht

☐ 1 Overweeg om plantennamen met een andere beschermingsvorm te beschermen

Namen van landbouwproducten kunt u soms ook beschermen met merkenrecht of geografische aanduiding. Voor een positie in de plantenmarkt kan merkenrecht een goede keuze zijn, ook als het niet gaat om nieuwe plantenrassen.

 Chipsrecht voor de topografie van halfgeleiderproducten	
Waarvan wordt u eigenaar	De oorspronkelijke topografie van halfgeleiders, chips of microprocessors.
Hoe te krijgen	Chipsrecht ontstaat automatisch bij het maken van de chip, maar u moet het chipsrecht registreren bij RVO om uw chip te beschermen in Nederland. Registratie kan binnen twee jaar nadat de chip op de markt is gebracht.
Tijdsduur	10 jaar na registratie of 10 jaar na het eerste commerciële gebruik van het chipsrecht. Als u de chip niet commercieel gebruikt binnen 15 jaar na de creatie ervan, dan vervalt het chipsrecht.
Kosten voor verkrijgen zonder gemachtigde of advocaat	Een aanvraag kost € 79.
Kosten voor verkrijgen met gemachtigde of advocaat	Niet nodig bij het verkrijgen van het recht.
Informatie	Op rvo.nl vindt u meer informatie over chipsrecht .

Met het chipsrecht beschermt u de topografie van halfgeleiders, chips of microprocessors. De topografie wordt bepaald door de reeks samenhangende beelden waarmee deze producten zijn opgebouwd.

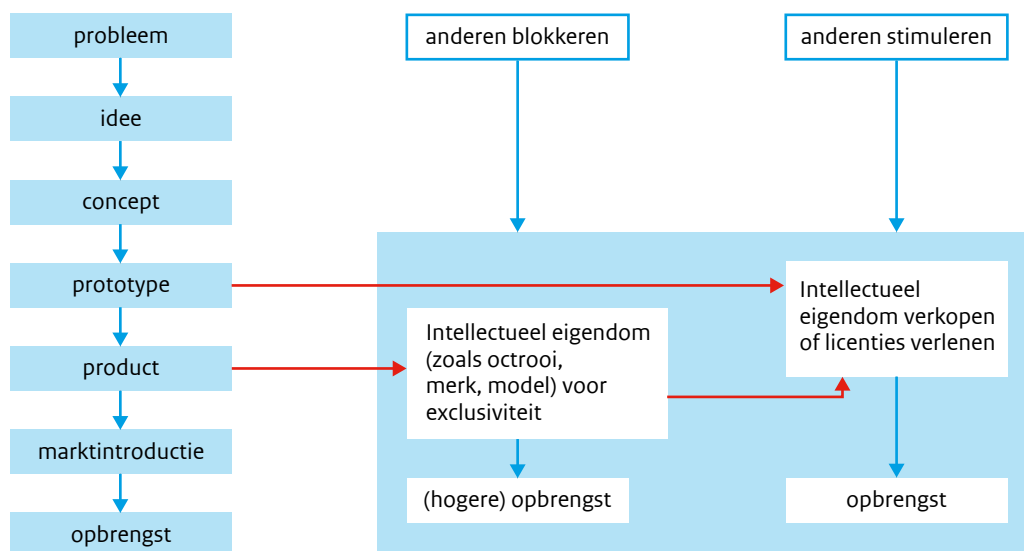
Er zijn twee voorwaarden voor chipsrecht:

- de chip is het resultaat van uw eigen intellectuele inspanning;
- het ontwerp (topografie) is niet algemeen bekend binnen de halfgeleiderindustrie. Een logische combinatie van bestaande ontwerpen kunt u dus niet beschermen.

3 Intellectueel eigendom in uw businessplan

Het hebben van intellectueel eigendomsrecht is geen doel op zichzelf. Het is een middel om uw bedrijfsdoelen te bereiken en voordeel te halen uit uw investeringen. Intellectueel eigendomsrecht staat bekend als verbodsrecht: u kunt er anderen mee blokkeren en u kunt exclusiviteit bereiken als u concurrentie heeft. Maar u kunt het ook inzetten om anderen aan te moedigen uw creatie of uitvinding te gebruiken. Bijvoorbeeld door samen te werken, uw rechten te verkopen of door licenties te verlenen. In figuur 2 ziet u in welke strategie u kunt toepassen in een bepaalde fase.

Figuur 3: U kunt verdienen aan intellectueel eigendomsrechten door anderen te blokkeren of te stimuleren. Waar staat u in het innovatieproces? Probleemstelling, idee, concept, prototype, product, marktintroductie of opbrengst? Wilt u anderen blokkeren of juist stimuleren? Of beide? Deze strategie kan verschillen per land of per markt.

Intellectueel eigendomsrecht kan dus een middel zijn in uw businessplan om uw bedrijfsdoelen te bereiken. Veel startups maken voor hun businessplannen gebruik van gedachtegoed van [Strategyzer](#). Voor uitvinders kan de [Nederlandse Orde van Uitvinders](#) handig zijn. Per businessplan kunt u bekijken welke beschermingsvorm en welke strategie het beste past.

3.1 Licenties

Met een licentie geeft u een licentienemer toestemming om uw beschermde idee te maken, te verkopen of toe te passen. Vaak gaat dit per land of marktsegment. Er bestaan verschillende varianten van licenties. Bijvoorbeeld een exclusieve licentie voor een specifieke partij. Of een open licentie voor elke partij die aan bepaalde voorwaarden voldoet.

U vindt meer informatie over licenties bij [Octrooiencentrum Nederland](#) en de [Licensing Executives Society Benelux](#).

3.2 Waardecreatie

Als u concurrentievoordelen wilt houden op de lange termijn, kan intellectueel eigendom een grote rol spelen. Intellectueel eigendomsrechten kunnen op deze manieren voor waardecreatie zorgen:

- exclusiviteit door een product of dienst op de markt te brengen met voorsprong op concurrentie;
- licenties verlenen aan anderen;
- verkoop van rechten;
- samenwerking met andere partijen (zoals bij open innovatie en open source);
- verbeterde onderhandelingspositie bij conflicten;
- vergroten van de waarde van de onderneming voor investeerders;
- sterkere positie als aantrekkelijke overnamekandidaat bij een bedrijfsovername;
- imagooversterking (bijvoorbeeld met een onderscheidend merk of 'patent pending' voor technologie).

3.3 Soms is investeren in intellectueel eigendomsrecht niet zinvol

Soms is het een flinke investering om uw intellectueel eigendomsrechten goed te regelen. Bijvoorbeeld vanwege aanvraagkosten of omdat u een gemachtigde inschakelt. Denk goed na of het de investering waard is in deze gevallen:

- de markt is klein;
- de marges zijn laag;
- uw product heeft een korte levenscyclus;
- uw tijdsvoorsprong bereikt u niet door intellectueel eigendomsrechten, maar bijvoorbeeld door uw unieke team of kennis;
- de kans op concurrentie is laag;
- namaak of inbreuk is niet goed op te sporen of aan te pakken.

Ook als u besluit om geen intellectueel eigendomsrechten aan te vragen, is het slim om te (laten) checken of u inbreuk maakt op de rechten anderen. Dus deze investering in intellectueel eigendom is meestal zinvol en verstandig.

4 Checklists voor financiering

Heeft u externe financiering nodig voor de start of groei van uw bedrijf? Met kennis over intellectueel eigendom vergroot u de kans om succesvol financiering op te halen. Als het gaat over intellectueel eigendom en financiering, denkt u misschien aan de verzameling van uw eigen rechten, uw IP-portfolio. Maar investeerders kunnen ook vragen stellen, zoals: maakt u inbreuk op de rechten van anderen? Of: welke afspraken over intellectueel eigendom zijn er met uw samenwerkingspartners?

Verwacht u vragen van investeerders over intellectueel eigendom? Gebruik dan deze checklist om u voor te bereiden.

4.1 Checklist voor een sterke pitch bij uw investeerders

1. Stem uw intellectueel eigendomsrechten af op uw branche en investeerders

- Intellectueel eigendom speelt een grote rol in sectoren zoals medische technologie, biotechnologie, complexe machinebouw, medicijnen en fotonische chips. Sommige investeerders focussen op deep tech met baanbrekende en risicovolle ontwikkelingen. In deze sectoren is de waarde van uw bedrijf sterk gekoppeld aan vooruitstrevende producten beschermd met intellectueel eigendomsrechten. Daarom hechten zij vaak waarde aan een sterke IP-portfolio met een daarbij behorende strategie.
- De mate waarin investeerders doorvragen over intellectueel eigendomsrechten, hangt af van hun focus en ervaring. Voorbeelden van investeerders zijn banken, [business angels](#) (particuliere investeerders), [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#), [regionale ontwikkelingsmaatschappijen](#) en de [European Innovation Council](#).

2. Zorg dat uw pitch overtuigend en onderbouwd is

- Presenteer uw uitvinding als dé oplossing voor een moeilijk vraagstuk in een belangrijke markt. Met uw intellectueel eigendomsrechten is deze oplossing niet eenvoudig te omzeilen.
- Veel investeerders willen onderbouwing: versterk hun vertrouwen met verifieerbare claims, een goed geregelde registratie van intellectueel eigendomsrechten en een doordachte marktaanpak.
- Investeerders willen een risicoanalyse. Daarbij hoort een onderbouwde inschatting van de kans dat uw product inbreuk maakt op het intellectueel eigendom van anderen. In de checklist van [hoofdstuk 4.4](#) gaan we hier dieper op in.

3. Baken uw eigenaarschap goed af

- Innovaties ontstaan vaak uit samenwerkingen, maar voor investeerders is het vaak wenselijk dat uw intellectueel eigendom goed afgebakend is.
- Idealiter is uw bedrijf de enige eigenaar van het intellectueel eigendomsrecht. Dit geldt zeker als u aanstuurt op een hoge bedrijfswaarde voor een overname of exit.

4.2 Checklist voor een sterke IP-portfolio

1. Bouw uw IP-portfolio met de juiste beschermingsvormen en landenkeuzes

- Kies beschermingsvormen die alle relevante technologieën, merken, kennis en creaties beschermen. Wat maakt een IP-portfolio sterk? Dat hangt af van het doel dat u voor ogen heeft. Als u van plan bent om uw bedrijf over 5 jaar te verkopen, maakt u mogelijk andere keuzes dan als u een lange opbouw van een familiebedrijf verwacht.
- Zorg ervoor dat uw rechten gedekt zijn in de relevante landen voor uw bedrijf.

2. Denk na over eigenaarschap van het intellectueel eigendom

- Bedenk of uw bedrijf volledig eigenaar van het intellectueel eigendom is. Zo nee, wie zijn nog meer eigenaar? Hebben investeerders of zakenpartners een deel opgeëist? Denk hierbij bijvoorbeeld aan verpanding.
- Maak goede afspraken over de toegang tot het intellectueel eigendom van anderen als dit noodzakelijk is voor snellere innovatie. Denk aan licenties of open source. Is deze toegang exclusief of juist open voor meerdere partijen? Of is de toegang beperkt, bijvoorbeeld voor een specifiek toepassingsgebied (niche) of geografisch gebied (landen)? En treedt de eigenaar van het intellectueel eigendom op bij inbreuk of kunt u dat zelf doen?

- Onderzoek of overdracht van het intellectueel eigendom van anderen naar uw bedrijf mogelijk is, bijvoorbeeld als u afgesproken mijlpalen heeft behaald.

3. Maak vooraf afspraken bij gezamenlijk onderzoek en ontwikkeling

- Maak afspraken over het intellectueel eigendom dat tijdens samenwerking ontstaat. Denk hierbij aan de gezamenlijk opgebouwde *voorggrondkennis* tijdens en na de samenwerking. Voorgrond (foreground) houdt in: alle intellectueel eigendom en kennis die is opgebouwd in het kader van de samenwerking.
- Maak ook afspraken over de *achtergrondkennis* die partijen voorafgaand aan de samenwerking al hadden en leg dit vast. Achtergrond (background) is hierbij de kennis die vooraf of buiten de kaders van de samenwerking om is ontstaan. Wat is afgesproken over de toegang tot de achtergrondkennis tijdens de samenwerking en daarna?
- Is het intellectueel eigendom gedeeld met een ander bedrijf? Leg dan vast hoe de samenwerking geregeld is. Wie bewaart het intellectueel eigendom en waarom? Wie treedt er op bij inbreuk op het intellectueel eigendom?
- Maak ook afspraken over vertrouwelijkheid en bedrijfsgeheimen tijdens en na de samenwerking.

4.3 Checklist om intellectueel eigendom in uw bedrijfsvoering te verwerken

1. Stem de intellectueel-eigendomsstrategie af op uw bedrijfsstrategie

Maak uzelf zo min mogelijk afhankelijk van andere partijen met zogenoemde *IP entanglements*, waarbij anderen (mede)eigenaar zijn van het intellectueel eigendom. Leg achtergrond- en voorgrondkennis zorgvuldig vast bij samenwerking. Maak duidelijke afspraken over eigenaarschap en toegang tot het gezamenlijke intellectueel eigendom.

- Kies welke vormen van intellectueel eigendom de hoogste prioriteit hebben. Schat hierbij de kosten en baten in en bepaal of en wanneer financiering nodig is.
- Combineer octrooien met bedrijfsgeheimen voor strategische bescherming. Met bedrijfsgeheimen behoudt u een deel van uw kennisvoorsprong als uw octrooiaanvragen na 18 maanden openbaar worden.
- Stem de bescherming in verschillende landen van uw intellectueel eigendom af op uw bedrijfsstrategie. Kies landen op basis van marktomstandigheden, concurrentie en eventuele belangen van overnamepartners.
- Denk na over een strategie om inbreuk op uw intellectueel eigendom op te merken en aan te pakken.
- Bepaal wat de beste entiteit is om eigenaar te zijn van het intellectueel eigendom. Overweeg bijvoorbeeld of een aparte BV of holdingstructuur nodig is voor het intellectueel eigendom, om risico's te beperken.

2. Maak iemand verantwoordelijk voor het intellectueel eigendom

Wijs iemand in het bedrijf aan die verantwoordelijk is voor het intellectueel eigendom. Bij startups en scale-ups is dit vaak binnen het managementteam. Deze persoon is vervolgens verantwoordelijk voor het volgende:

- de intellectueel-eigendomsstrategie afstemmen op het businessplan samen met het management;
- rapporteren aan het management en intellectueel eigendom regelmatig agenderen voor draagvlak;
- scouten van nieuwe ideeën binnen het bedrijf. Productontwikkelaars kunnen helpen om ideeën te beoordelen op beschermbaarheid. Een valkuil daarbij is dat ze in hun oplossing soms geen uitvinding zien. Commerciële medewerkers weten waar klanten op zitten te wachten en op welke productkenmerken bescherming dus het meest interessant is;
- goede samenwerking met externe dienstverleners zoals merken- en octrooigemachtigden;
- de IP-portfolio bijhouden;
- bewaking van strategische keuzemomenten in het verleningsproces;
- ontwikkelingen volgen van de concurrentie, bijvoorbeeld met informatie uit merkenregister [TMview](#) of octrooidatabank [Espacenet](#). Zo ziet u wie wat wanneer registreert en in welke landen. Combineer dit met informatie uit bijvoorbeeld beurzen of wetenschappelijke publicaties. Door dit inzicht in uw vakgebied en speelveld kan het management sterker onderbouwde strategische keuzes maken. En het geeft vergelijkingsmateriaal voor de investeerder.

3. Documenteer en administreer

- Zorg voor documentatie bij geregistreerd intellectueel eigendom, zoals octrooien en merken. Noteer specifiek de registratienummers, aanvraagdata, landenkeuzes en betalingsdata. En bewaak de belangrijke data. Bij octrooien is het aan te raden om per octrooi exact te benoemen welke techniek ze beschermen. Doe dat zeker als uw octrooiportfolio uitgebreid is.

- Zorg voor bewijsstukken bij niet-geregistreerd intellectueel eigendom, zoals auteursrecht. Bijvoorbeeld bewijsstukken om de datum en maker aan te tonen. Ook overdrachtscontracten voor uitbesteed auteursrechtelijk werk dienen als bewijs.
- Leg bedrijfsgeheimen vast inclusief de datum en uw gebruik. Maak interne en externe afspraken voor geheimhoudingsmaatregelen.
- Documenteer intellectueel eigendom waarvoor u een licentie geeft aan anderen, inclusief de beoordeling van de winstgevendheid.
- Documenteer intellectueel eigendom van anderen waartoe u toegang heeft gekregen met een (licentie) overeenkomst, inclusief de voorwaarden en overdraagbaarheid. Zoek uit of uw octrooilicenties vermeld staan in de octrooiregisters.
- Bewaar overige overeenkomsten en contracten over intellectueel eigendom, zoals geheimhoudingsverklaringen.

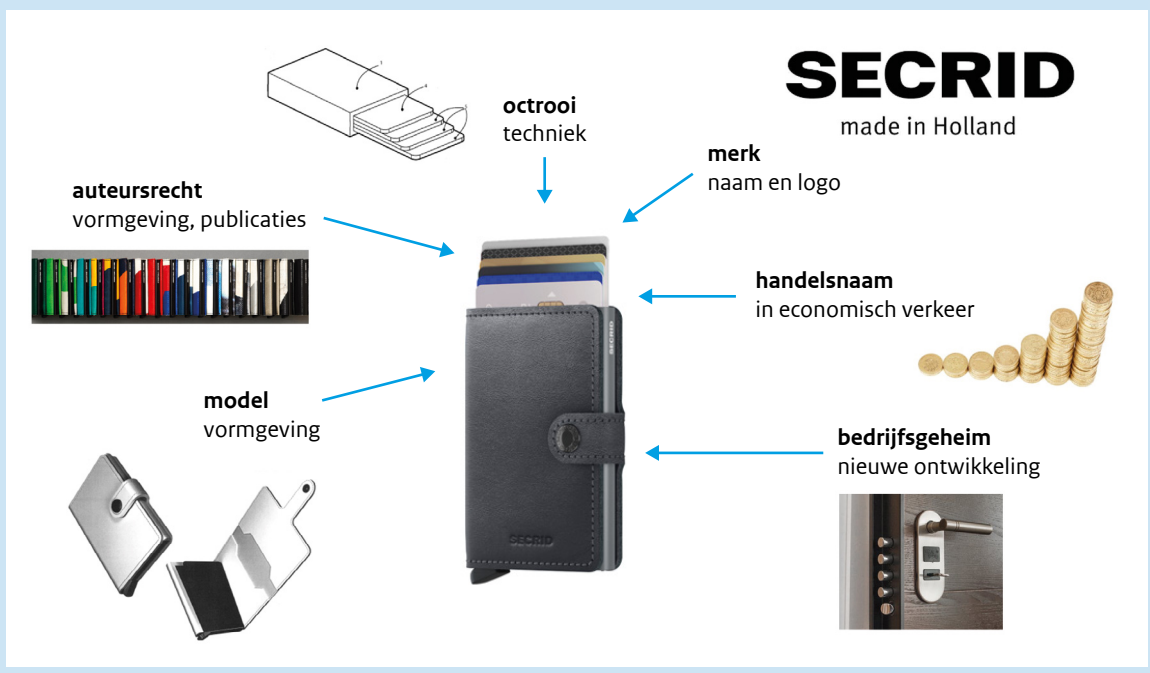
4.4 Checklist voor Freedom to Operate

Investeerders willen weten of u de markt kunt betreden zonder beschuldigd te worden van inbreuk op intellectueel eigendom van anderen. Dit heet *Freedom to Operate* (FTO). Het is een risicoanalyse: een inschatting van het inbreukrisico op bijvoorbeeld het product, proces of merk. Compleet uitsluitel geven is onmogelijk, maar investeerders verwachten wel dat u goed FTO-onderzoek heeft gedaan:

- Volg de technische ontwikkelingen van concurrenten. Bekijk daarbij octrooidatabanken en de nieuwheidsrapporten bij octrooien. Let op dat een FTO-onderzoek iets anders is dan een nieuwheidsonderzoek. Een FTO-onderzoek gaat namelijk niet alleen over een technische vernieuwing, maar over uw complete product. Vaak is het verstandig om het FTO-onderzoek uit te besteden aan een [octrooigemachtigde](#). Meer informatie over FTO voor octrooien vindt u in de [FTO-flyer](#) bij de octrooibrochures.
- Denk u naast octrooien ook aan ander intellectueel eigendom dat een belemmering kan vormen voor FTO. Bijvoorbeeld: het auteursrecht op software of een merknaam.
- Bent u afhankelijk van de toegang tot intellectueel eigendom van anderen? Regel dat dan aantoonbaar. Bijvoorbeeld met (exclusieve) licentiecontracten of vastgelegde afspraken over opensourcesoftware.
- Maak afspraken als er sprake is van gezamenlijk onderzoek en ontwikkeling.

Praktijkvoorbeeld: intellectueel eigendom geregeld

Figuur 4: Aan een product, zoals de pasjeshouder van Secrid, kunnen meerdere beschermingsvormen verbonden zijn. Externe investeerders zijn voor Secrid niet de drijfveer om de IP-portfolio uit te breiden of om inbreuk aan te pakken. De langetermijnvisie is bouwen aan een bedrijf met unieke producten en een sterk merk. Dus hoewel u deze checklist kunt gebruiken bij externe financiering, komt het van pas bij elke waardecreatie met intellectueel eigendom.

5 Termen, organisaties en databanken op alfabetische volgorde

Naam	Beschrijving	Contactinformatie
AGOS	Adviescommissie Geografische Aanduidingen, Oorsprongsbenamingen en Specificiteitscertificering, regelt de certificering voor streekproducten	Zie de website van RVO en pagina 16
Auteursrecht	Recht van makers (auteurs) op creatief werk	Zie pagina 7
BAN NL	Business Angels Netwerken Nederland, vertegenwoordigt business angels en financieringsnetwerken in Nederland	bannederland.nl
Bedrijfsgeheimen	Bescherming op geheimgehouden informatie	Zie pagina 13
BMM	Beneluxvereniging voor merken en modellenrecht, de beroepsvereniging van juridische specialisten	bmm.nl
BOIP	Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (Benelux Office for Intellectual Property), de instantie voor de registratie van merken en modellen in de Benelux, voor de datumregistratie i-DEPOT en voor voorlichting aan ondernemers over intellectueel eigendom	boip.int
Chipsrecht	Recht op de topografie van halfgeleiderproducten	Zie pagina 18
Create, Protect & Benefit	Website met informatie over intellectueel eigendom	create-protect-benefit.com
Creative Commons	Licenties die anderen toestemming geven om uw auteursrechtelijk werk te verspreiden of te bewerken	creativecommons.nl creativecommons.org
Databankenrecht	Recht voor producenten van gegevens in databanken	Zie pagina 15
DesignView	Een internationale databank, waar veel modelregisters uit de wereld aan gekoppeld zijn	DSView (tmdn.org)
EIC	European Innovation Council, Europese deep tech investeerder	eic.ec.europa.eu/index_en
EOB of EPO	Europees octrooibureau of in het Engels European Patent Office Organisatie, de instantie voor de registratie en dienstverlening rondom Europese octrooien	epo.org/en
Espacenet	Octrooidatabank die online toegang biedt tot ruim 150 miljoen octrooipublicaties uit meer dan 90 landen	worldwide.espacenet.com
EUIPO	European Union Intellectual Property Office, instantie voor de registratie van merken en modellen in de EU, vanaf 1 december 2025 ook ambachtelijk streekproduct CIGIR	euipo.eu
Federatie Auteursrechtbelangen	Organisatie voor auteursrecht en naburige rechten	auteursrecht.nl
Geografische aanduidingen (streekproducten)	Bescherming voor namen van streekproducten uit landbouw, ambacht en industrie	Zie pagina 16
Handelsnaamrecht	Recht op bedrijfsnamen in het handelsverkeer	Zie pagina 11
KvK	Kamer van Koophandel, registratie en informatie voor ondernemers	kvk.nl
Kwekersrecht	Recht op nieuw teeltmateriaal van plantenrassen	Zie pagina 17
Licensing Executives Society Benelux	Wereldwijde organisatie, ook vertegenwoordigd in de Benelux, voor professionals in licenties	les-benelux.org
Merkenrecht	Recht op onderscheidende tekens zoals namen en logo's	Zie pagina 9
Modelrecht	Recht op nieuwe, karakteristieke vormgeving van producten	Zie pagina 12
Nederlandse Orde van Uitvinders	Beroeps- en kennisorganisatie van uitvinders en productontwikkelaars in Nederland	novu.nl
Octrooi of patent	Recht op technische vernieuwing van producten of processen	Zie pagina 6
Octrooiencentrum Nederland	De octrooiverlener van Nederland, die ondernemers informeert over octrooien en intellectueel eigendom	rvo.nl/octrooien
Raad voor plantenrassen	De Raad voor plantenrassen regelt kwekersrecht verlening en toelating van plantenrassen	raadvoorplantenrassen.nl

Naam	Beschrijving	Contactinformatie
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij, verstevigen de regionale economie met financiering en begeleiding van ondernemers	rom-nederland.nl
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ondersteunt ondernemers met subsidies, financiering, zakenpartners, kennis en regelgeving	rvo.nl
SIDN	SIDN regelt de registratie van denl-domeinnamen	sidn.nl
Strategyzer	Engelstalige informatie over businessplannen met het Business Model Canvas en Value Proposition Canvas	strategyzer.com
TMview	Internationale merkendatabank, waar veel merkenregisters uit de wereld aan gekoppeld zijn	tmview.org
WIPO	World Intellectual Property Organization, organisatie voor internationale registratie van intellectueel eigendom	wipo.org

Contact met Octrooicentrum Nederland

Wilt u meer weten over octrooien of andere beschermingsvormen? Bij Octrooicentrum Nederland denken we graag met u mee over hoe u intellectueel eigendom strategisch inzet voor uw businessplan. Want wij registreren niet alleen octrooien in Nederland, maar geven ook gratis voorlichting over intellectueel eigendom. Octrooicentrum Nederland is dé onafhankelijke sparringpartner voor innovatief mkb als het gaat om intellectueel eigendom.

De octrooiadviseurs van Octrooicentrum Nederland geven voorlichting over:

- intellectueel eigendomsrechten in alle technische vakgebieden;
- duurzame concurrentievoorsprong en waardecreatie op basis van intellectueel eigendom;
- het zoeken in octrooidatabanken met technische onderwerpen op maat.

Gratis informatie en diensten van Octrooicentrum Nederland		
Online versie van deze brochure en andere publicaties	Heeft u een papieren versie van deze brochure? Op onze website staat een digitale versie met links. Ook staan onze andere publicaties daar.	Kijk op ons overzicht van brochures op www.rvo.nl/octrooibrochures .
Workshops en webinars	Meld u aan voor een van onze gratis workshops, webinars en presentaties.	Kijk op onze evenementenkalender voor een compleet overzicht.
Hulp bij zoeken in octrooidatabanken	Octrooicentrum Nederland ondersteunt u bij het zoeken in octrooidatabanken.	Vraag een zoekadvies aan via onze website.
In gesprek met een octrooiadviseur	Onze octrooiadviseurs beantwoorden graag uw vragen over intellectueel eigendom. Dat doen we vertrouwelijk en onafhankelijk.	Vraag een gesprek aan met een octrooiadviseur via www.rvo.nl/octrooigesprek .
Publieksvoorlichting	Onze medewerkers van de afdeling Publieksvoorlichting zijn op werkdagen tussen 08.30 en 17.00 bereikbaar.	Bel 088 042 4002, stuur een mail naar octrooicentrum@rvo.nl of kijk op onze website www.rvo.nl/octrooien .

Dit is een publicatie van:

Octrooicentrum Nederland, onderdeel van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag

Postbus 10366 | 2501 HJ | Den Haag

T +31 (0) 88 042 4002

E octrooicentrum@rvo.nl

I www.rvo.nl/octrooien

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | maart 2025

Publicatienummer: RVO-031-2025/BR-INNO

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie. RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken.

Deze brochure is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Om de leesbaarheid te bevorderen zijn juridische zinsneden vereenvoudigd weergegeven. Aan deze brochure en de daarin opgenomen voorbeelden kunnen geen rechten worden ontleend.